

IV

(Informări)

INFORMĂRI PROVENIND DE LA INSTITUȚIILE, ORGANELE ȘI ORGANISMELE
UNIUNII EUROPENE

CONSILIU

Concluziile Consiliului privind îmbunătățirea nivelului competențelor de bază în contextul
cooperării europene pentru școlile din secolul XXI

(2010/C 323/04)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

AVÂND ÎN VEDERE

Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții⁽¹⁾, care prezintă cadrul european de referință pentru opt competențe-cheie pe care toți tinerii trebuie să le dezvolte în cadrul educației și formării lor profesionale inițiale. Dobândirea competențelor de bază⁽²⁾ în ceea ce privește citirea, matematica și științele la nivel de școală este crucială pentru dezvoltarea competențelor-cheie pe parcursul procesului de învățare pe tot parcursul vieții. Aceste competențe evoluează pe parcursul procesului de dobândire a competențelor-cheie, deoarece persoanele care studiază utilizează informații tot mai complexe, cu precizie și înțelegere, dobândind astfel calități precum soluționarea problemelor, gândirea critică, spiritul de inițiativă și creativitatea;

ÎNTRUCÂT

1. Îmbunătățirea competențelor de citire a constituit unul dintre cele treisprezece obiective stabilite în 2002 în cadrul programului de lucru „Educație și formare profesională 2010”. Acesta a fost și unul dintre cele cinci niveluri de referință pentru performanța medie europeană („criterii europene de referință”), stabilite de Consiliu în 2003, conform căruia, până în 2010, procentul ponderii tinerilor în vârstă de 15 ani cu un nivel scăzut al competențelor în ceea ce privește alfabetizarea din Uniunea Europeană ar fi trebuit să scadă cu cel puțin 20 %, comparativ cu anul 2000. În ceea ce privește matematica, științele și tehnologia (MST), un alt criteriu de referință care trebuia atins până în 2010 a fost creșterea cu cel puțin 15 % a numărului total de absolvenți ai acestor profiluri.
2. Consiliul European din martie 2008 a reînnoit apelul transmis statelor membre de a reduce în mod substanțial

numărul tinerilor care nu sunt capabili să citească corect și de a îmbunătăți nivelul de însușire a unor competențe în rândul persoanelor care studiază provenind din medii de imigranți sau medii defavorizate⁽³⁾.

3. Concluziile din noiembrie 2008 ale Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului⁽⁴⁾, au stabilit programul de lucru pentru cooperarea europeană pe plan școlar și au reiterat faptul că nu s-au realizat progrese suficiente în vederea atingerii obiectivelor stabilite cu privire la competențele de citire. Consiliul a convenit că este necesar să se garanteze și să se îmbunătățească dobândirea competenței de citire și a cunoștințelor de aritmetică, acestea fiind componente esențiale ale competențelor-cheie. Statele membre au fost invitate să își concentreze cooperarea asupra îmbunătățirii nivelului alfabetizării la citire și al cunoștințelor de aritmetică, precum și asupra stimulării creșterii interesului pentru MST.
4. Concluziile Consiliului din mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea în domeniul educației și formării profesionale („ET 2020”) ⁽⁵⁾ au reafirmat importanța alfabetizării și a cunoștințelor de aritmetică drept elemente fundamentale ale competențelor-cheie și a creșterii atractivității matematicii, științelor și tehnologiei. Noul criteriu de referință adoptat de Consiliu în conformitate cu cadrul de cooperare are ca scop atingerea unui nivel adecvat de competențe de bază în privința citirii, matematicii și științelor, solicitând ca procentul persoanelor cu un nivel scăzut al competențelor de citire, matematică și științe exacte să fie redus la mai puțin de 15 % până în 2020.
5. Raportul de activitate comun pentru anul 2010 al Consiliului și al Comisiei privind punerea în aplicare a programului de lucru „Educație și formare profesională 2010” ⁽⁶⁾ evidențiază importanța parteneriatelor dintre instituțiile de învățământ și mediul profesional drept un mijloc de consolidare a

⁽¹⁾ Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO L 394, 30.12.2006, p. 10).

⁽²⁾ În sensul prezentului text, termenul „competențe de bază” trebuie înțeles drept competențe de bază în ceea ce privește citirea, matematica și științele, astfel cum sunt menționate în noul criteriu de referință din cadrul strategic „ET 2020”.

⁽³⁾ Doc. 7652/08, punctul 15, p. 10.

⁽⁴⁾ JO C 319, 13.12.2008.

⁽⁵⁾ JO C 119, 28.5.2009.

⁽⁶⁾ JO C 117, 6.5.2010.

competențelor și o modalitate de a intra în contact cu viața și carierele profesionale. Experții au recunoscut faptul că sistemele de colaborare între școli, universități și industrie au un impact pozitiv asupra procesului de învățare a materiilor MST.

6. Recent, cu ocazia Consiliului European din iunie 2010, statele membre au convenit cu privire la obiectivul de a îmbunătăți nivelurile de educație în contextul Strategiei pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă Europa 2020 ⁽¹⁾, în cadrul căreia competențele de bază constituie o parte integrantă din programele de lucru atât în ceea ce privește „creșterea inteligentă”, cât și în ceea ce privește „creșterea favorabilă incluziunii” și contribuie la inițiative emblematiche precum *Agenda pentru noi competențe și locuri de muncă* și *Agenda digitală*;

CONSTATÂND CĂ

1. Deși s-a observat o îmbunătățire generală a performanțelor din domeniul educației și al formării profesionale în UE în ultimul deceniu, progresul nu a fost suficient pentru a atinge criteriile europene de referință pentru anul 2010. Într-adevăr, în medie, competențele de citire și de matematică ale tinerilor de 15 ani din Europa au scăzut. Procentul persoanelor cu un nivel scăzut al competențelor în ceea ce privește alfabetizarea a crescut de la 21,3 % în 2000 la 24,1 % în 2006 ⁽²⁾, în timp ce procentul persoanelor cu un nivel scăzut al competențelor în ceea ce privește matematica a crescut de la 20,2 % la 24 % ⁽³⁾. În 2006, în statele membre, media persoanelor cu un nivel scăzut al competențelor în ceea ce privește materiile din domeniul științelor a fost de 20,2 % ⁽⁴⁾.
2. De asemenea, există dovezi că performanțele elevului în ceea ce privește competențele de bază sunt influențate de contextul socioeconomic și de nivelul de educație al părinților. În toate statele membre pentru care există date comparative, performanțele la citire, matematică și științe ale elevilor care provin din familii de imigranți sunt mai slabe decât cele ale elevilor autohtoni ⁽⁵⁾.
3. În ultimele decenii, Europa s-a confruntat cu o cerere tot mai mare de resurse umane calificate în matematică, științe și tehnologie. Deși criteriul european de referință corespunzător pentru 2010 a fost îndeplinit, necesitățile la care acesta se referă sunt în continuare relevante. Ratele globale de absolvire au crescut, în mare parte datorită informaticii și extinderii, însă creșterea a fost mult mai slabă în domeniul matematicii, al statisticii și al ingineriei, în timp ce în domeniul fizicii s-a înregistrat, de fapt, o scădere. Mai mult, studenții continuă să fie sever sub-reprezentate în aceste domenii de studiu ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Documentele EUCO 7/10 din 26 martie 2010 și 13/10 din 17 iunie 2010.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc34_en.htm

⁽³⁾ PISA 2006 (BG și RO sunt incluse în statistica pentru 2006, însă nu și în cea pentru 2003).

⁽⁴⁾ NB: Cifre comparabile pentru anul 2000 nu sunt disponibile.

⁽⁵⁾ PISA 2006.

⁽⁶⁾ A se vedea „Progresul spre realizarea obiectivelor de la Lisabona în domeniul educației și al formării: indicatori și criterii de referință – 2009”, capitolul III, p. 97, cu privire la dezechilibrul de gen în rândul absolvenților din profilul MST.

4. Există numeroase inițiative care vizează îmbunătățirea alfabetizării la citire în statele membre, precum și măsuri naționale, regionale și locale menite să îmbunătățească atât atitudinile, cât și realizările în matematică și științe. Mai mult, în ultimii ani, multe state membre au inclus chestiunile legate de realizări și atitudinile față de matematică și științe în agendele lor politice. Acestea au alocat, de asemenea, resurse semnificative pentru îmbunătățirea educației științifice. Programele care au drept obiectiv dobândirea de la o vârstă fragedă a competențelor de bază, precum și abordări personalizate ale învățării apar sub formă de strategii explicate în majoritatea țărilor ⁽⁷⁾.

ȘI REAMINTIND CĂ

În ceea ce privește, în mod deosebit, matematica, științele și tehnologia:

1. Din activitatea desfășurată în ceea ce privește MST în cadrul metodei deschise de coordonare a rezultat că metodele pedagogice inovatoare precum și cadrele didactice bine pregătite pot îmbunătăți atitudinea elevilor față de MST și realizările în acest domeniu. În schimb, acest lucru ar putea conduce la situația în care mai mulți elevi continuă studiile în aceste domenii la niveluri superioare și în cele din urmă la o creștere a numărului de absolvenți în domeniul MST.
2. Raportul Comisiei din 2007 *Science education now: a renewed pedagogy for the future of Europe* (Stadiul educației în domeniul științelor: o pedagogie reînnoită pentru viitorul Europei) ⁽⁸⁾ a recomandat utilizarea mai extinsă a educației bazate pe cercetare în domeniul științelor, eliminarea izolării cadrelor didactice din domeniul științelor prin crearea de rețele, acordarea unei atenții speciale atitudinii elevilor față de matematică, științe și tehnologie și deschiderea școlilor către o comunitate mai largă.

RECUNOAȘTE CĂ

1. Dobândirea competențelor de bază – fundamentul dezvoltării competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții – va avea un rol esențial în îmbunătățirea capacității de inserție profesională, a incluziunii sociale și a împlinirii personale. În consecință, trebuie luate măsuri pentru combaterea rezultatelor proaste la învățatură și a excluziunii sociale.
2. Un nivel bun de competențe de citire și de cunoștințe de aritmetică, alături de o înțelegere solidă a principiilor de bază ale lumii naturale și a conceptelor științifice fundamentale, asigură baza pentru dobândirea competențelor fundamentale pentru învățarea pe tot parcursul vieții și, prin urmare, trebuie abordate de la o vârstă fragedă.

⁽⁷⁾ Raportul comun de activitate privind realizarea obiectivelor de la Lisabona [COM(2009) 640].

⁽⁸⁾ Pregătit de un grup de experți la nivel înalt în educația în domeniul științelor sub coordonarea dlui Michel Rocard, deputat în Parlamentul European. A se vedea http://www.ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/report-rocard-on-science-education_en.pdf

3. Competențele de bază de citire și de matematică constituie de asemenea componente ale competenței de „a învăța să înveți”: acestea ajută oamenii să acceseze, să obțină, să prelucereze, să asimileze și să comunice cunoștințe și competențe noi, precum și să studieze în mod autonom.
4. Datele internaționale, inclusiv studiile PISA și TIMSS, au identificat probleme sistemice, cum ar fi diferențele dintre școli și variațiile dintre mediile din care provin elevii (de exemplu, din cauza situației socioeconomice, a nivelului educației părinților, a disponibilității echipamentului ICT acasă, etc.) ca factori care afectează performanța în citire, matematică și științe.
5. Calificările, competențele și angajamentul cadrelor didactice, directorilor de școli și al formatorilor sunt factori importanți în obținerea unor rezultate de înaltă calitate în domeniul educației. Prin urmare, este esențial să li se asigure cel mai înalt standard de pregătire inițială, de inducție și de dezvoltare profesională continuă cadrelor didactice și directorilor de școli prin serviciile de suport educațional și profesional necesare.
6. Pentru atingerea noului și ambițiosului criteriu de referință stabilit în conformitate cu cadrul strategic „ET 2020” sunt necesare inițiative naționale mai eficiente. Recesiunea economică, împreună cu provocarea demografică, evidențiază nevoia urgentă de îmbunătățire în cea mai mare măsură posibilă a eficienței și a echității sistemelor școlare, continuându-se în același timp investițiile eficiente în educație și în formarea profesională pentru a face față dificultăților economice și sociale actuale și viitoare.

CONVINE CĂ

În abordarea chestiunii complexe a îmbunătățirii competențelor de citire și a cunoștințelor de MST trebuie acordată atenție următoarelor aspecte:

1. Conceperea programelor școlare

Aceasta ar putea include chestiuni precum: dobândirea de la o vârstă fragedă a competențelor de bază, abordarea holistică a educației, care presupune dezvoltarea tuturor abilităților fiecărui copil, utilizarea metodelor noi de evaluare și efectul acestora asupra programei școlare, utilizarea de abordări pedagogice inovatoare precum educația științifică bazată pe cercetare (IBSE) și învățarea bazată pe probleme (PBL) în matematică și științe, atenția continuă la citire pe parcursul tuturor nivelurilor de școlarizare obligatorie, și nu doar în fazele dinaintea ciclului primar și în timpul acestuia, precum și abordări mai personalizate ale predării și învățării.

2. Motivația pentru competențele de citire și cunoștințele de MST

Existența unei culturi a lecturii acasă (cărți, ziare, cărți pentru copii) precum și la școală, activitățile de alfabetizare timpurii, înainte de începerea școlii, lecturile și atitudinile părinților, interesele elevilor, autoeficacitatea și implicarea în activități de lectură atât în cadrul, cât și în afara școlii, toate acestea au dovedit că au un impact crucial asupra îmbunătățirii nivelului de citire. Metodele de studiu ar trebui să exploateze mai bine curiozitatea naturală a copiilor față de matematică și științe de la o vârstă fragedă. Este important să ajutăm copiii să devină cititori autonomi și motivați, pentru care citirea, precum și utilizarea competențelor de matematică și a celor științifice să devină o parte integrantă a vieții de zi cu zi.

3. Impactul noilor tehnologii asupra competențelor de bază și utilizarea acestora pentru a-i sprijini pe cei care studiază să dobândească autonomie și să rămână motivați

Aceste tehnologii, precum utilizarea extinsă a internetului și a tehnologiilor mobile, au modificat natura și percepția alfabetizării în secolul XXI. Influența noilor tehnologii asupra lecturii copiilor și a competențelor lor în domeniul matematicii și al științelor ar trebui analizată, astfel încât să se asigure metode adecvate de exploatare a potențialului oferit de astfel de tehnologii pentru noile forme de studiu.

4. Dimensiunea de gen

Există diferențe semnificative de gen în domeniul alfabetizării, al matematicii și al științelor, atât în ceea ce privește atitudinea, cât și în privința performanței. Fetele sunt adeseori mai motivate să citească decât băieții și, în consecință, obțin rezultate mai bune. Diferențele de gen în raport cu rezultatele la MST nu sunt la fel de semnificative ca în cazul lecturii. Opțiunile educaționale sunt încă influențate de gen într-un grad mare. Băieții tind să fie mai interesați decât fetele de aprofundarea studiului și de o carieră în domeniul MST. Motivele care stau la baza acestor tendințe ar trebuie analizate în continuare și ar trebui să se identifice strategii eficiente în vederea reducerii diferenței de gen atât în privința rezultatelor, cât și a atitudinilor ⁽¹⁾.

5. Natura legăturii dintre mediul din care provine elevul (aspecte atât socioeconomice, cât și culturale) și nivelul de însușire al competențelor de bază

Elevii care provin dintr-un mediu socioeconomic dezavantajat și/sau din familii de imigranți, în special cei care vorbesc o limbă diferită de cea a țării gazdă, sunt mult mai susceptibili să nu obțină rezultate bune la școală. Impactul profilului social al elevilor și al familiilor acestora pare să fie mai mare în școlile în care există mai mulți elevi defavorizați ⁽²⁾.

⁽¹⁾ A se vedea *Diferențele de gen în rezultatele școlare: un studiu al măsurilor luate și situația actuală din Europa* (Eurydice, 2010).

⁽²⁾ PISA 2006 (OCDE, 2007), *Mesaje de la PISA 2000* (OCDE, 2004).

6. Cadrele didactice și formatorii

Formarea inițială a cadrelor didactice, inducția și dezvoltarea profesională continuă a acestora ar trebui să se concentreze asupra dezvoltării și practicării competențelor necesare pentru a permite cadrelor didactice de orice materie să consolideze dobândirea competențelor de bază (în special de citire), atât la nivel primar, cât și secundar. Mai mult, pentru a depăși deficitele de calificare, ar trebui să se pună mai mult accentul pe educația în domeniul relevant a celor care se specializează în predarea competențelor de bază (în special MST). Încurajarea creării de rețele între cadrele didactice care predau materii din domeniul MST și realizarea unei legături între educația MST, cercetare și comunitatea științifică și mediul profesional s-ar putea dovedi utile în acest sens. În cele din urmă, sunt necesare eforturi suplimentare pentru soluționarea dezechilibrului general existent în profesia de cadru didactic făcând mai atractivă pentru bărbați ideea unei cariere în predare, pentru a se asigura că elevii dispun de modele de ambele genuri.

7. Etica și caracteristicile școlare

Acest aspect include punerea accentului pe predarea citirii, pe inovare în predare și în studiu, pe calitatea vieții școlare, precum și locul unde este situată școala, dimensiunea și deschiderea către lumea din afara școlii, cooperarea cu părinții și cu o gamă largă de părți interesate.

ÎN CONSECINȚĂ, INVITĂ STATELE MEMBRE

1. Să elaboreze sau să dezvolte abordări naționale strategice pentru îmbunătățirea performanțelor elevilor la citire, matematică și științe, acordând atenție în mod deosebit elevilor care provin dintr-un mediu socioeconomic dezavantajat.
2. Să analizeze și să evalueze eficacitatea abordărilor existente la nivel național, pentru a dezvolta în continuare o bază de cunoștințe în vederea elaborării politicilor.

INVITĂ COMISIA

1. Să instituie un grup de experți la nivel înalt, a cărui sarcină ar trebui să fie aceea de a analiza cercetările, studiile și rapoartele internaționale existente privind alfabetizarea, axat pe aspectele evidențiate în prezentele concluzii. Acest grup ar trebui să examineze cele mai eficiente și mai concrete modalități de sprijinire a alfabetizării în cadrul procesului de

învățare pe tot parcursul vieții, iar în baza exemplelor de politici bune ar trebui să tragă concluzii și să elaboreze propuneri menite să sprijine politicile în statele membre până în prima jumătate a anului 2012.

2. Ca urmare a activității grupului de lucru MST în cadrul metodei deschise de coordonare, să înființeze un grup de lucru tematic compus din factori de decizie și experți din statele membre care să sprijine înregistrarea de progrese în ceea ce privește îndeplinirea noului criteriu de referință „ET 2020”.
3. Să faciliteze învățarea reciprocă, identificarea și diseminarea bunelor practici între statele membre în domeniul dobândirii competențelor de bază, precum și să monitorizeze și să raporteze progresele înregistrate în respectarea criteriului de referință „ET 2020”.

ȘI INVITĂ STATELE MEMBRE ȘI COMISIA

1. Să se asigure că reuniunile directorilor generali responsabili cu învățământul preuniversitar au loc atunci când este cazul, în scopul de a lua act de progresele realizate în cooperarea politică europeană pe probleme școlare, pentru a informa cu privire la elaborarea politicilor naționale și pentru a discuta prioritățile pentru activitățile viitoare la nivelul UE în acest domeniu, precum și că rezultatele acestor discuții sunt difuzate la scară largă în rândul tuturor părților interesate relevante și, dacă este cazul, la nivel de miniștri.
2. Să promoveze oportunitățile pentru dezvoltarea de proiecte pilot în comun între statele membre cu scopul de a îmbunătăți competențele de bază ale tuturor tinerilor prin abordări inovatoare. Proiectele vor fi organizate pe bază de voluntariat, în conformitate cu criteriile stabilite de comun acord, vor fi supuse unei evaluări comune și vor utiliza instrumentele existente ale UE.
3. Să utilizeze toate instrumentele relevante, precum cele care fac parte din metoda deschisă de coordonare, Programul de învățare pe tot parcursul vieții, cel de Al șaptelea program-cadru pentru cercetare și dezvoltare tehnologică și, în concordanță cu prioritățile naționale, fondurile structurale europene, pentru a promova obiectivele menționate anterior.